

Bilag 7.

**Redegørelse for publikationsvirksomheden af cand. mag. Herluf Nielsen,
fremført for udvalget den 10. maj 1961.**

Jeg skal herved tillade mig at forelægge følgende oversigt over publikationsvirksomheden.

Som allerede bekendt udfærdigedes fundatsen for det AMske legat i 1760, og i medfør heraf nedsattes den AMske kommission i 1772; fra dette tidspunkt daterer det første systematiske arbejde med de islandske håndskrifter sig. Allerede 1777 udkom 1. bind af en vigtig Heimskringla-udgave, færdiggjort 1783 i i alt 3 bind, besørget af G. Schøning, Skule og Børge Thorlacius og E. C. Werlauff. I de følgende 45 år udsendtes den første samlede udgave af Den ældre Edda, Landnámabok, islændingesagaer m. m. også med deltagelse af Werlauff samt Bolle Luxdorph, medens de øvrige medarbejdere navnlig var herboende islændinge. Det var historikere og kulturhistorikere, ikke filologer, der gjorde arbejdet. Udgaverne ledsagedes af oversættelser og kommentarer, hvis omfang næsten havde karakter af hele afhandlinger.

Det næste vigtige skridt var *Rasmus Kr. Rasks* banebrydende vejledning til det islandske eller gl. nordiske sprog, udkommet 1811, et emne, han uddybede i sin prisafhandling 1818 om det islandske sprogs oprindelse. Hans indgående beskæftigelse hermed førte til, at han udsendte nye udgaver af Ældre og Yngre Edda, for første gang forsynet med et kritisk variant-apparat, som viste, hvor nødvendigt det var, at de oldnordiske tekster blev udgivet under hensyntagen til hele den håndskriftmæssige overlevering. Rasks indsats betød, at det islandske sprog kom til at indtage en central plads i den nordiske sprogforskning helt op til vor tid. Dette var et hovedmoment for oprettelsen af det første professorat i nordisk filologi ved Københavns universitet, hvis første indehaver siden 1845 blev Rasks elev og ven N. M. Petersen.

Et nyt vigtigt fremstød var stiftelsen af *Det kgl. nordiske Oldskriftselskab* i 1825 med *C. C. Rafn* som dygtig leder. I de første 25 år af selskabets tilværelse udkom 12 bd. *Fornmannasögur* (norske og danske kongesagaer), 3 bd. *Fornaldersögur* (om tiden før Islands bebyggelse) og 2 bd. *Islendingasögur* (dækker perioden 930-1030), dertil *Antiquitates Americanæ*, Grønlands hist. mindesmærker og *Antiquités russes*. Sagaerne forsynes stadig med oversættelse, og man tog ikke et fuldt videnskabeligt apparat med; hovedsagen var fremlæggelsen af teksterne og det øvrige stof for datidens publikum; værkerne gjorde i øvrigt selskabet og dets virksomhed kendt over det meste af Europa. De videnskabelige mangler ved de første udgaver afbødedes ved visse nyudgivelser 1843, 1847 og 1875; men først omkring århundredets slutning udsendte oldskriftselskabet sine sidste kritiske udgaver ved Finnur Jónsson og den danske forsker Kr. Kålund: *Hauksbók* 1892-96, *Landnámabok* 1900 samt *Sturlungasaga* 1906-11.

I 1847 stiftedes *Det nordiske Litteratur-Samfund* af danske filologer, N. M. Petersen, P. G. Thorsen og N. L. Westergaard. Det nåede at udsende 14 islandske sagaer i populære udgaver, dertil Sv. Grundtvigs udgave af islandske folkeviser. Samfundet opløstes 1879, men fortsattes af *Samfundet til Udgivelse af gammel nordisk Litteratur*; bl. stifterne Sv. Grundtvig, Vilh. Thomsen, Ludvig Wimmer, Marcus Lorenzen og Kr. Kålund. Dette selskab fik overordentlig stor indflydelse, fordi det blev et samlingspunkt for nordisk indsats i det oldnordiske studium. Herfra udsendtes en fototypisk udgave af Codex regius af Ældre Edda, Heimskringla 3 bd., Agrip (det er norske kongesagaer, AM 4° 325 II), *Alfræða* islensk (en udgave af islandsk middelalderlig kalenderviden-